

Discussie 2

E. VAN VEEN vraagt aan mevr. Sommé naar de redenen van de terugtrekking van Isabella uit het politieke leven in 1457: was het omwille van haar leeftijd, waren er godsdienstige motieven, was er onenigheid met haar echtgenoot, of waren er politieke redenen in de zin dat ze partij koos in de rivaliteit tussen haar echtgenoot en haar zoon? Volgens mevr. Sommé waren de motieven waarschijnlijk vooral religieus: Isabella wenste haar innerlijk leven te verdiepen. Haar groot geloof uitte zich o.m. in de stichting van hospitalen. Hoewel zij een praktische ingesteldheid had en deelnam aan het bestuur, lag daar niet haar echte roeping; zij deed het voornamelijk om de hertog bij te staan, maar zocht geen eigen macht en wenste niet te intrigeren. Het was bovendien opmerkelijk dat Isabella zich - in tegenstelling tot andere koninginnen en prinsessen uit die tijd - terugtrok zonder weduwe geworden te zijn en evenmin in een klooster intrad. De beslissing tot deze stap had ze trouwens reeds lang voordien en na rijp beraad genomen. Reeds in 1453-1454 had ze belangrijke werken laten uitvoeren aan het kasteel La-Motte-au-Bois in de kasselrij Cassel met de bedoeling er zich terug te trekken. Ze vond daartoe het ogenblik gekomen toen de toekomst van haar neven en nichten verzekerd was en haar zoon bekwaam om te regeren.

J. VERISSIMO SERRAO suggereert aan mevr. Sommé dat een reisverhaal geschreven door een Portugees edelman na het huwelijk van Isabella in Brugge en zijn terugkeer in Lissabon (gepubliceerd door Antonio Caetano de Sosa), haar verhaal wellicht kan aanvullen of bevestigen. Hij vermeldt tevens dat Isabella in 1451 de overste van het klooster van Vergy naar de Portugese koning stuurde met een klacht, en vraagt zich af welke banden zij had met het genoemde klooster (Benedictijnen van St. Maur). Hij vraagt ook aan mevr. Sommé of er in Isabella's testament bepalingen stonden ten voordele van de Portugezen. Hierop is het antwoord negatief. Op zijn vraag of er een gebeden- of getijdenboek bekend is uit het bezit van Isabella, antwoordt mevr. Sommé eveneens negatief, hoewel ze meent dat er zeker moeten geweest zijn. Tenslotte doet de intervenient een suggestie voor de organisatie van een colloquium in 1997 ter herdenking van de geboorte van Isabella, dan precies zeshonderd jaar geleden.

A. VANDEWALLE vraagt aan mevr. Sommé of Isabella, die zelf actief deelnam aan de handel tussen Vlaanderen en Portugal, een rechtstreekse invloed heeft gehad op de uitbreiding van de privileges van het Portugees consulaat te Brugge in 1438. Volgens de spreekster is dit blijkbaar niet het

geval. Het was de hertog die normaal nieuwe voorrechten toekende; alleen voor de reductie van accijnzen is zij zelf tussengekomen.

M. BOONE gaat in op de uitspraak van mevr. Sommé dat Isabella niet belust was op macht. Het feit dat zij als hertogin toch automatisch macht uitoefende roept bij hem de vraag op of er geen tussenkomsten van Isabella aan te wijzen zijn die vergelijkbaar zijn met een voorval uit het begin van de 15de eeuw, tijdens de onderhandelingen tussen de vier Leden van Vlaanderen en de hertog, toen de Gentenaren op de proppen kwamen met een stadskeure hen verleend door "koningin" Mathilde. Mevr. Sommé antwoordt dat daar geen aanwijzingen voor zijn, noch in de eigen brieven van de hertogin noch in de geschriften aan haar gericht.

E. VAN VEEN vraagt aan J. Borges de Macedo waarom Portugal Frankrijk op een afstand hield. Het antwoord is dat Frankrijk een bondgenoot was van Castilië, maar een vijand van Engeland. Zo ontstond automatisch de band Portugal-Engeland. Portugal verkoos dus bij voorkeur Engeland en Vlaanderen als partner.